

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
(СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції**

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

**«Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів,
обліку, інформаційних технологій, підприємництва
та торгівлі, менеджменту, публічного управління
в Україні та світі»**

2 жовтня 2025 року

**Біла Церква
2025**

УДК 330.341.1:33:005

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор.

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор.

Недашківський В.М., д-р с.-г. наук, професор.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор.

Крауютієне І., доктор.

Мамедова К.Х., доцент.

Паска І.М., д-р екон. наук, професор.

Никоненко О.А., асистент.

Василенко О.І., доктор філософії, асистент.

Комарова Н.В., доктор філософії.

Мостипан О.В., доктор філософії, доцент.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

« Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку, інформаційних технологій, підприємництва та торгівлі, менеджменту, публічного управління в Україні та світі»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 02 жовтня 2025 року. – Біла Церква: БНАУ. – 56 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/>

БНАУ©2025

раціонального залучення природних і соціальних аспектів задля економічного зростання, результати якого мають сприяти поновленню і розвитку інших складових [4. с. 9].

Наразі глобальна економіка працює у лінійному форматі, що призводить до зростання нерівномірності у розподілі доходів та ресурсів і створює дисбаланс соціальних аспектів у деяких регіонах та завдає глобального впливу на довкілля. У більшості випадків економічне зростання відбувається «у кредит» через одностороннє споживання природних ресурсів, а життєві цикли більшості товарів не передбачають витрат на відновлення запасу спожитого екологічного капіталу. Сталий розвиток потребує зміни лінійного підходу і включення ширшого спектра втрат екологічного і соціального характеру у планування життєвого циклу продукції та реінвестування у ці аспекти.

Аграрний сектор уже частково функціонує на засадах циркулярної економіки, оскільки сфера рослинництва передбачає управління природними циклами: вихідна продукція сектору не обмежена лише харчовими продуктами, адже залишки виробництва можуть стати джерелом енергії для біогенерації, кормовою базою для тваринництва або матеріалами для хімічної чи легкої промисловості. Водночас продукція, яка не була використана для споживання, теж може підлягати подальшій переробці за умови організації зворотних логістичних каналів, що дозволяє скоротити рівень впливу на довкілля [3, с. 7].

З іншого боку, потенціал встановлення балансу між екологічними, соціальними та економічними показниками в аграрному секторі має певні обмеження у вигляді технологій, доступних для переробки наявної продукції й перетворення її на вхідний ресурс для наступного ланцюга створення цінності. Організація такого виробництва також потребує розвитку логістичної інфраструктури і поширення принципів сталого розвитку серед населення, яке має бути залучене до організації кращих взаємозв'язків між усіма складовими як різні категорії стейкхолдерів [1. с. 5].

Отже, перехід до замкнених ланцюгів постачання має супроводжуватися паралельним розвитком усіх складових сталого розвитку: економіки як фактору зростання і прогресу, суспільства як драйвера інновацій, довкілля як ключового ресурсу. Вдале поєднання цих складових і комплексний підхід до виконання ЦСР дозволять досягти ефекту синергії, здатного забезпечити довгострокове стале зростання не лише аграрного сектору, а й економіки загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоусько Т. Циркулярна економіка в контексті досягнення цілей сталого розвитку. Економіка та суспільство. 2024. №65. С. 1-7. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4444/4381>
2. Weiland S., Hickmann T., Lederer M., Marquardt J., Schwindenhammer S. The 2030 agenda for sustainable development: transformative change through the sustainable development goals. Politics and Governance. 2021. Vol. 9, №1. P. 90-95. URL: <https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/4191>
3. Жаліло Я., Русан В., Жураковська Л. Перспективи розвитку аграрного сектору в умовах кліматичних змін (регіональний вимір). Національний Інститут стратегічних досліджень. URL: https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2025-05/az_agroklimat_050525_gotove.pdf
4. Hariram N.P., Mekha K.B., Suganthan V., Sudhakar K. Sustainalism: An integrated socio-economic-environmental model to address sustainable development and sustainability. Sustainability. 2023. Vol. 15, № 13. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/13/10682>

УДК 354:005.21

АРБУЗОВА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет
tv_arbuzova@ukr.net

ВИБІР ВАРІАНТІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ – ВИРІШАЛЬНИЙ ЕТАП ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Розглянуто питання вибору оптимального варіанту державної політики як одного з ключових етапів процесу вироблення управлінських рішень. Представлено ряд кейсів державної політики України, аргументовано їх успішність і визнання.

Ключові слова: державна політика, суспільна проблема, оптимальний варіант політики, вибір, публічно-управлінське рішення.

CHOOSING STATE POLICY OPTIONS – A CRUCIAL STAGE IN THE PROCESS OF MAKING PUBLIC MANAGEMENT SOLUTIONS

The issue of choosing the optimal state policy option as one of the key stages in the process of making management solutions have been considered in the article. A number of cases of Ukrainian state policy has been presented, and their success and recognition has been reasoned.

Key words: state policy, social problem, optimal policy option, choice, public management solutions.

Оптимальний варіант державної політики є таким управлінським рішенням (комплексом заходів), яке: враховує цілі та інтереси держави і суспільства – відповідає стратегічним пріоритетам розвитку країни, забезпечує баланс між національними, регіональними та локальними потребами; має економічну ефективність – забезпечує досягнення найбільших результатів при найменших витратах ресурсів (принцип «оптимального співвідношення витрат і вигід»); є соціально прийнятним – підтримується більшістю населення, не створює надмірних ризиків для вразливих груп, сприяє соціальній справедливості; юридично обґрунтованим – відповідає Конституції, законам та міжнародним зобов'язанням України; політично реалістичним – враховує співвідношення сил у суспільстві, позиції політичних еліт і груп інтересів, можливості державних інституцій; адміністративно здійсненним – може бути реально реалізований наявними інституційними механізмами та кадровим потенціалом; гнучким і адаптивним – здатний змінюватися під впливом нових викликів, криз або міжнародних тенденцій. Отже, оптимальний варіант державної політики – це такий вибір із можливих альтернатив, який найкраще узгоджує державні цілі, ресурси та суспільні очікування, забезпечуючи стійкий розвиток. Вибір оптимального варіанту є одним з ключових етапів процесу вироблення держполітики з такою послідовністю кроків: визначення суспільної проблеми → аналіз ситуації → розробка альтернатив → оцінка альтернатив та їх ефективності → вибір найкращого варіанту → реалізація обраного рішення → моніторинг і оцінка результатів [1, с. 137].

Розглядаючи питання вибору оптимального варіанта, більшість аналітиків державної політики на цьому етапі звертаються до економічного обґрунтування, що зумовлено усталеним уявленням про раціональність дій інститутів державного управління [2, с. 55]. Попри визнання важливості етапу визначення суспільної проблеми, більшість сучасних видань з аналізу публічної політики в Україні акцентують увагу на розробці механізмів її реалізації. Це пояснюється тим, що саме формулювання проблеми часто має політизований характер, адже проблеми не завжди можна визначити об'єктивно – вони часто залежать від того, як саме ми дивимося на реальність та як її інтерпретуємо [2, с. 58]. Визнання варіанту найкращим – здебільшого суб'єктивний, ірраціональний процес, який, як і будь-яке державне рішення наражається на критику незадоволених. «Досягнення задоволеності» означає, що оскільки досягти повної раціональності під час ухвалення рішень неможливо, управлінці прагнуть знизити ризик прийняття невдалого варіанта, віддаючи перевагу не обов'язково оптимальному, але прийнятному рішенням, що задовольняє ключові вимоги ситуації.

Наведемо кілька прикладів, де, на думку експертів, в Україні було прийнято оптимальні варіанти державної політики, що дали позитивний ефект для розвитку суспільства та економіки.

1. Децентралізаційна реформа – суть: передача значної частини повноважень і фінансів від центральних органів влади до територіальних громад; оптимальність рішення: дозволила громадам самостійно визначати пріоритети розвитку, ефективніше використовувати ресурси [3].

2. Перехід на систему ProZorro – суть: створення електронної системи публічних закупівель за принципом «усі бачать усе»; оптимальність рішення: підвищила прозорість, знизилася рівень корупції у державних закупівлях [4], [5].

3. Впровадження безвізового режиму з ЄС – суть: реформи у сфері безпеки документів, міграційної політики, боротьби з корупцією та захисту прав людини; оптимальність рішення: інтеграція в європейський простір, відкриття нових можливостей для громадян [6].

4. Реформа енергетичного ринку – суть: запуск ринку електроенергії, лібералізація тарифоутворення, поступова інтеграція з європейською енергосистемою ENTSO-E; оптимальність рішення: створення конкурентного середовища та підвищення енергетичної безпеки [5], [7].

5. Діджиталізація державних послуг (застосунок «Дія») – суть: переведення ключових державних послуг в онлайн; оптимальність рішення: зменшення бюрократії, спрощення доступу громадян до державних сервісів [8], [5].

Успішність цих кейсів підтверджена як міжнародними організаціями, так і українськими експертами та суспільством (табл. 1).

Таблиця 1 – Приклади успішного вибору оптимальних варіантів державної політики в Україні та того, хто визнає їх успішними

Кейс державної політики	Хто визнає успішним	Аргументація/результат
Децентралізаційна реформа (з 2014 р.)	Світовий банк, OECD, українські експерти (ЦППР, DESPRO), громадяни	Покращення доступу до послуг, зростання місцевих бюджетів, підвищення автономії громад, збільшився обсяг інвестицій у громадах, покращилася якість місцевих послуг [3].
ProZorro (публічні закупівлі) (2016 р.)	Transparency International, Open Contracting Partnership, міжнародні експерти	Зменшення корупційних ризиків, економія бюджетних коштів (мільярди гривень щороку), відкритий доступ бізнесу до тендерів, міжнародні нагороди (World Procurement Award 2016) [4], [5].
Безвізовий режим з ЄС (2017 р.)	Європейська Комісія, українські соціологічні центри (KMIC, Центр Разумкова)	Виконання умов реформ, зростання мобільності українців, посилення трудової та академічної міграції, стимулювання співпраці з ЄС, високий рівень суспільної підтримки [6].
Енергетична інтеграція з ЄС (ENTSO-E) (2019 р.)	Енергетичне співтовариство, DiXi Group, Центр Разумкова	У 2022 р. Україна синхронізувала свою енергосистему з ЄС та здобула енергетичну незалежність від РФ, підвищення рівня стійкості енергосистем [5], [7].
Діджиталізація («Дія») (2020 р.)	Світовий банк, ООН, Digital Public Goods Alliance, українські користувачі	Понад 20 млн користувачів, цифрові документи та послуги, міжнародне визнання як одного з лідерів цифрової трансформації [8], [5].

Таким чином, оптимальний варіант політики – це той, що відповідає цілям, є ресурсно забезпеченим, має підтримку суспільства та політичних інститутів забезпечує найкраще співвідношення результатів і витрат. Для виробників державної політики здійсненність впровадження альтернативних варіантів є основним критерієм у процесі прийняття публічно-управлінських рішень, оскільки реалістичність, технічна можливість та соціальна й економічна доцільність реалізації пропозицій є ключовими при виборі найкращого рішення з-поміж запропонованих. Цей критерій гарантує, що обране публічно-управлінське рішення буде не просто ідеєю, а практичним інструментом для досягнення поставлених цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підготовка до єдиного державного кваліфікаційного іспиту здобувачів магістратури 281 «Публічне управління та адміністрування» : навч. посіб. / за заг. ред. проф. С. Д. Гусарева. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 393 с.
2. Дем'янчук О. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти : монографія. Київ : Національний університет «Києво-Могилянська Академія», 2008. 260 с.
3. Maintaining the Momentum of Decentralisation in Ukraine : Report OECD. [Multi-level Governance Studies](https://www.oecd.org/en/publications/maintaining-the-momentum-of-decentralisation-in-ukraine_9789264301436-en.html). 15.06.2018. URL: https://www.oecd.org/en/publications/maintaining-the-momentum-of-decentralisation-in-ukraine_9789264301436-en.html
4. Тарнай В., Дмитришин Я. Як приймати кращі рішення щодо державних закупівель за допомогою бізнес-аналітики: аналітика з України. Open Contracting Partnership. 04.12.2024. URL: https://www.open-contracting.org/2024/12/04/how-to-make-better-public-procurement-decisions-with-business-intelligence-insights-from-ukraine/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 20.09.2025).

5. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025: Report OECD. 06.05.2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/raising-investment-and-exports_8614bf29.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 21.09.2025).
6. Visa liberalisation with Moldova, Ukraine and Georgia. Visa Liberalisation Dialogue and Progress reports on Ukraine. European Commission. December 2015. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-georgia_en (дата звернення 17.09.2025).
7. Аналітика. Відновлення і сталий розвиток. Енергетична безпека та санкції. DiXi Group. URL: <https://dixigroup.org/analytical-products/> (дата звернення 22.09.2025).
8. Україна долучилася до Digital Public Goods Alliance. DIA. 03.10.2024. URL: <https://dia.dp.gov.ua/ukra%D1%97na-doluchilasya-do-digital-public-goods-alliance/> (дата звернення 17.09.2025).

УДК 339.138:004

ПАНАСЮК В.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

panasiuk23@ukr.net

ТОРГІВЕЛЬНІ ВІЙНИ ЯК ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Розглянуто особливості глобалізації, що характеризується зростанням торгівельних війн, які є не лише економічним, а й геополітичним феноменом. Встановлено, що сучасні торгівельні війни, що включають мита, санкції та обмеження доступу до ринків, є інструментами захисту національних інтересів та послаблення конкурентів. Зроблено висновок, що торгівельні війни впливають на економіку країн-учасниць, глобальні ланцюги постачання та міжнародну співпрацю та формують контури нового геополітичного порядку.

Ключові слова: торгівельні війни, мита, санкції, глобалізація, геополітика, економічний тиск.

PANASIUK V., Cand. of Economic sciences

Bila Tserkva National Agrarian University

TRADE WARS AS A GEOPOLITICAL PHENOMENON IN THE MODERN WORLD

The features considered of globalization, characterized by the growth of trade wars, which are not only an economic but also a geopolitical phenomenon, are considered. It is established that modern trade wars, which include tariffs, sanctions and restrictions on access to markets, are tools for protecting national interests and weakening competitors. It is concluded that trade wars affect the economies of participating countries, global supply chains and international cooperation and shape the contours of a new geopolitical order.

Key words: trade wars, tariffs, sanctions, globalization, geopolitics, economic pressure.

В сучасному світі глобалізації торгівельні війни стали головним елементом геополітичного протистояння. Поряд зі збройними конфліктами держави активно використовують економічні інструменти, такі як мита, санкції та ембарго, для захисту власних інтересів або послаблення конкурентів. Актуальність теми зумовлена тим, що торгівельні війни не лише впливають на економіку окремих країн, а й змінюють глобальний геополітичний ландшафт, руйнуючи усталені системи міжнародної співпраці [1, 2].

Торгівельні конфлікти є відомими історичними фактами у розвитку ряду країн. Так, Пунічні війни (264–146 рр. до н.е.) між Римом і Карфагеном були прикладом боротьби за контроль над торгівельними шляхами Середземномор'я. У XIX столітті Опіумні війни (1839–1842, 1856–1860 рр.) між Британською імперією та Китаєм продемонстрували, як торгівельна агресія може призвести до примусової інтеграції економіки в глобальну систему. Сучасні торгівельні війни, зокрема між США та Китаєм, відображають циклічність конфліктів, де Китай із жертви торгівельної агресії перетворився на потужного гравця, якого звинувачують у демпінгу та недобросовісних практиках [3].

Виділимо основні причини торгівельних війн, переважна більшість яких зумовлена економічними, політичними та соціально-культурними чинниками:

- економічні причини пов'язані із захистом внутрішніх ринків від іноземної конкуренції. До прикладу, у 2018 році торгівельний дефіцит США з Китаєм склав 419 млрд дол. США, що

ЗМІСТ

Сокольська Т.В. Державна політика інноваційного розвитку аграрного сектору: синергія влади та бізнесу.....	3
Михайленко А.В., Сокольська Т.В. Баланс екологічних, соціальних та економічних чинників сталого розвитку аграрного сектору.....	4
Арбузова Т.В. Вибір варіантів державної політики – вирішальний етап процесу прийняття публічно-управлінських рішень.....	6
Панасюк В.І. Торгівельні війни як геополітичний феномен у сучасному світі.....	9
Батажок С.Г. Фінансова спроможність територіальних громад в сучасних умовах.....	10
Однорог М.А., Поліщук С.П. Стратегічні пріоритети розвитку економіки та публічного управління в Україні та світі.....	12
Рибак Н.О., Лінський О.С. Соціальна політика в умовах військового стану в Україні.....	14
Юхименко П.І. Розвиток циркулярного виробництва в аграрному секторі економіки.....	16
Никоненко О.А. Оцінка продовольчого забезпечення населення в Україні.....	18
Падалка К.О., Задорожна Р.П. Інноваційні маркетингові інструменти як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства (аналіз практики ТОВ «РЕГІОНПРОДУКТ»).....	21
Зайчук О.М., Задорожна Р.П. Концептуальні основи дослідження конкурентоспроможності підприємства.....	23
Шевченко А.О., Куш М.В. Формування конкурентоспроможності підприємства в контексті інноваційного розвитку.....	25
Помаз В.М. Інноваційні інструменти постачальницько-збутової діяльності підприємства.....	27
Непочатенко А.В., Непочатенко В.А. Формування маркетингової стратегії підприємства.....	29
Drahan O.O. The stock market of ukraine: state, challenges and prospects.....	31
Гринчук Ю.С. Запровадження кластерної стратегії в агропромислове виробництво України: бізнес, наука та освіта.....	34
Шемігон О.І., Вихор М.В. Сучасний менеджмент та перспективи його розвитку в Україні.....	36
Коваль Н.В. Наймання пенсіонерів в умовах дефіциту кадрів: переваги, ризики, рекомендації для роботодавців.....	38
Hrynchuk K.V., Svytnous I.V. Fruit and berry industry of Ukraine: status and development prospects.....	41
Гаврик О.Ю. Облік у фермерському господарстві: проблеми та напрями удосконаленн.....	42
Киреленко С.В., Хомовий С.М. Обліково-оперативне планування бюджетних витрат управління.....	45
Коваленко І.В., Хомовий С.М. Облікова направленість екологічної політики в Україні.....	46
Корж В.А., Хомовий С.М. Система облікового відображення розрахунків із бюджетом за по-датками і зборами.....	47
Піддубна П.О., Хомовий С.М. Електронний документообіг в умовах діджеталізації: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні.....	49
Курмаш О.С., Хомовий С.М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової трансформації.....	51
Хахула Б.В., Хахула Л.П. Комунікативний менеджмент як соціальна практика.....	52